

Pyhää ja profaania kielikuvapaketissa

MARIA MATINMIKKO:
Valkoinen.
ntamo 2012.

Filosofinen, älyllinen, tarkka-
näköinen, väitteissään kär-
käs, maalaileva. Nämä san-
nat tulevat mieleen, kun **Maria
Matinmikon** esikoisteos *Valkoi-
nen* on luettu. Matinmikko rak-
entaa teoksensa kolmesta osas-
ta koostuvaksi puheenvuoroksi
käsittämisen hankaluudesta, ul-
kopuolisuudesta sekä yhteyden
hakemisesta ja tekee sen muuta-
malla lauseilla muodostuvien tai
sivukaupalla sanoja vaativien ku-
vakavalkadien kautta.

Teoksen alun tekstinasettelu-
linen fragmentaarisuus, lyhyem-
mistä kappaleista koostuva en-
simmäinen osa rakentuu lopulta
tarinaksi, jossa kertojalla on sivus-
takatsojan rooli. Hän yrittää ym-
märtää ympäristöään ja/tai itse-
ään, haluaa auttaa mutta päättyy
ulkopuoliseksi kummassakin mah-
dollisuudessa. Päähenkilö on läh-
tenyt maahan, jossa kaikki näyt-
täytyy kummallisena ja kiehtova-
na: tästä ympäristöstä hän koittaa
ottaa selkoa.

Ntamo on kustantamona eri-
koistunut valtavirtakirjallisuudes-
ta poikkeavien, lyriikan ja proo-
san rajoja hämärtävien, laaduk-
kaiden teosten julkaisuun. Maria
Matinmikko edustaa pystypäin
ntamon kokeellista linjaa teok-
sellaan, joka sivumääränsä lyhy-
estä pituudesta huolimatta on ih-
mismielen epävarman todellisuus-
den ja ulkopuolisuuden kuvaajana
sekä uusien kielikuvien esittelijänä
omaa luokkaansa.

Metaforavyörytys on Matin-
mikon ilmeisestä lahjakkuudesta
huolimatta välillä turhankin pääl-
lekäyvää ja pistää miettimään,
onko kuvaston uudistaminen ja
kielellä pelailu tarkoitus sinänsä.
Toisaalta tämä kielileikki voi he-
rätellä lukijaa katsomaan omaa-
kin arkeaan ja ympäristöönsä apu-
naan uudenlainen kieli asioiden
nimeämiselle. Ikkunaa alkaa kat-
soa pohdiskellen – kyllä, se todel-
la voi olla aalto ja
"ihminen on lin-
nake ja avoin li-
has."

Toisessa lu-
vussa "Maisema"
kertoja pohdiske-
lee kirjoittajuut-
taan ja kirjoitta-
mista analyttisesti ja syvällisesti,
koittaa selkeyttää omaa sielun-
maisemaansa suhteessa ympä-
ristöön. Hän katselee ohikulkijoi-
ta erittelevällä silmällä ikään kuin
tällä pilkkomisella onnistuisi löy-
tämään itsensäkin näkyväksi. Yh-
teys kertojan ja ympäristön välillä
muodostuu kuin häiveenä sanan
ja lukijan kautta. Lukijaa alkaa
vaistomaisesti hakea toistuvuut-
ta unenomaisissa kuvissa ja pää-
henkilön puheessa ja huomaa,
että yhteys on paitsi kertautuvassa
valkoinen-sanassa, myös kert-
autuvassa erillisyyden kokemuk-
sessa. "Miten ruumis muistaa its-
ensä? Miten se tunnistaa, yhtyy,
menettää ja valitsee?" "Ruumi-
ni suhde sekä mieleeni että ym-

päristööni muuttuu. Levenen ja
hajoan... äänetön räjähdys. Ran-
nan muoto on minun muotoni.
Mieleni." Sitten puhuja kadottaa
mielensä ja ruumiinsakin, räjähtää
metaforisesti ja konkreettisesti,
mutta säilyy tässäkin asetelmas-
sa itsensä ulkopuolisena tarkkaili-
jana, joka havahtuu ruumiina me-
ressä muiden kuolleiden joukosta.

Matinmikko käyttää paljon to-
tuusväittämiä, asiat ovat jotakin.

Keskeneräisyys tai
räjähtäminen eivät
ole Matinmikon
käsissä vääriä tai
huonoja, eivät
välitilaa tai hämärää.

Samalla runon
(tai runoproosan)
puhujaa ilmaisee
epävarmuuten-
sa niin maailman
kuin oman elä-
mänsä suhteen,
katselee ympä-
ristöään väittä-
en milloin mitään, mutta seuraav-
assa hetkessä huomaten kaiken
luulemansa vaihtaneen olomuoto-
aan. Ympäristön vaikutus yksi-
löön näkyy teoksessa esimerkiksi
runon puhujan tarkkaillessa outoa
muulia, joka on valkoinen ja pyhä
ja joka vetäytyy kuoppaansa päi-
vittäisen vaelluksensa päätteeksi.
Eläin on totutuilla määreillä mää-
rittelemätön, mutta puhujaa yrit-
tää ymmärtää sen olemusta ja ni-
metä sitä jollakin tunnistettavilla
tavoilla. Henkevän eläimen käsit-
teellistäminen, arkisen outouden
yltiöpäinen käsitteellistäminen on
kuin vimmainen yritys saavuttaa
jokin tolkkua kaaokseen, joka ympä-
röi kaikkialla. Samalla, kun eläimessä on pyhyttä, on siinä pro-

faania huumoriakin, kun se pie-
reskelee mennessään.

Toistuvia elementtejä *Valkoi-
nessa* ovat valkoiset asiat tai esi-
neet ja hajoaminen sekä yhtymi-
nen. Keskeneräisyys tai räjähtämi-
nen eivät ole Matinmikon käsissä
vääriä tai huonoja, eivät välitilaa
tai hämärää. Teoksen kirkkaimpia
huomioita on tokaisu: "Kirjoitan,
koska en ole hevonen." Lukija voi
miettiä omalla kohdallaan tämän
huomion merkitystä, kuten koh-
ta seuraavaa: "Sumulla ja meren-
rannalla on kyky palauttaa ihmi-
nen hiljaisuuteen – palauttaa ih-
minen siihen, mistä hän on koko
ajan eksesissä".

Auki räjähtäneet tulppaanit ja
rakastetun heiluvat polvet, tanssi
ja kadonnut aihe luovat viimeisen,
"Hiljaisuudeksi" nimetyn osan
musiikin, joka soi toivoa. Sotaisan
maiseman ja itsensä kadottaneen
puhujan tarinan lopussa on valoa,
kun kasvonsa valkoiseksi maalan-
neen puhujan "aamut kaatuvat
omaan syliinsä, yöt repeytyvät."

En vielä kolmannenkaan luku-
kerran jälkeen voi kirjoittaa tyh-
jentävästi Matinmikon esikoisesta,
mutta ehkä sanat joskus hämär-
tävät kuvat ja tunteen, jota jot-
kut tarinat herättävät. Tai – "Ehkä
häivähdykset ovat tärkeämpiä.
Ehkä koostumme loputtomista
häivähdyksistä." ♦

MINNA KEMPPAINEN